

Społeczeństwo

Maciej Kruk

WPiA UW

Plan wycieczki

- I. Normy
- II. Grupy
- III. Organizacje
- IV. Konflikty
- V. *Varia*

Akty prawne

- 1) Konstytucja RP
- 2) Kodeks postępowania cywilnego
- 3) Ustawa o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym
- 4) Ustawa o obywatelstwie polskim
- 5) Prawo o stowarzyszeniach
- 6) Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie
- 7) Ustawa o fundacjach

<https://isap.sejm.gov.pl>

•

•

Fundamenty

Ubi societas, ibi ius

Dlaczego współpracujemy?

- Dowody z psychologii ewolucyjnej i psychologii porównawczej
- Normy kooperacji i normy dostosowania niezabezpieczone sankcją

Normy moralne a normy prawne

- 1) Przedmiot regulacji – normy prawne odnoszą się tylko do zewnętrznych zachowań człowieka
- 2) Sposób regulacji – nurt perfekcjonistyczny vs nurt solidarnościowy
- 3) Geneza norm – heteronomiczny charakter norm prawnych
- 4) Sposób ogłoszenia i formalizowania norm – warunek konieczny w przypadku norm prawnych
- 5) Sposób sankcjonowania – sankcja rozproszona i spontaniczna vs sankcja sformalizowana (skupiona)

Obywatelskie nieposłuszeństwo

- forma nieprzestrzegania prawa

Cechy:

1. działanie bezprawne
2. jawność działania
3. działanie w imię wyższej wartości
4. gotowość poniesienia konsekwencji
5. *non-violence*

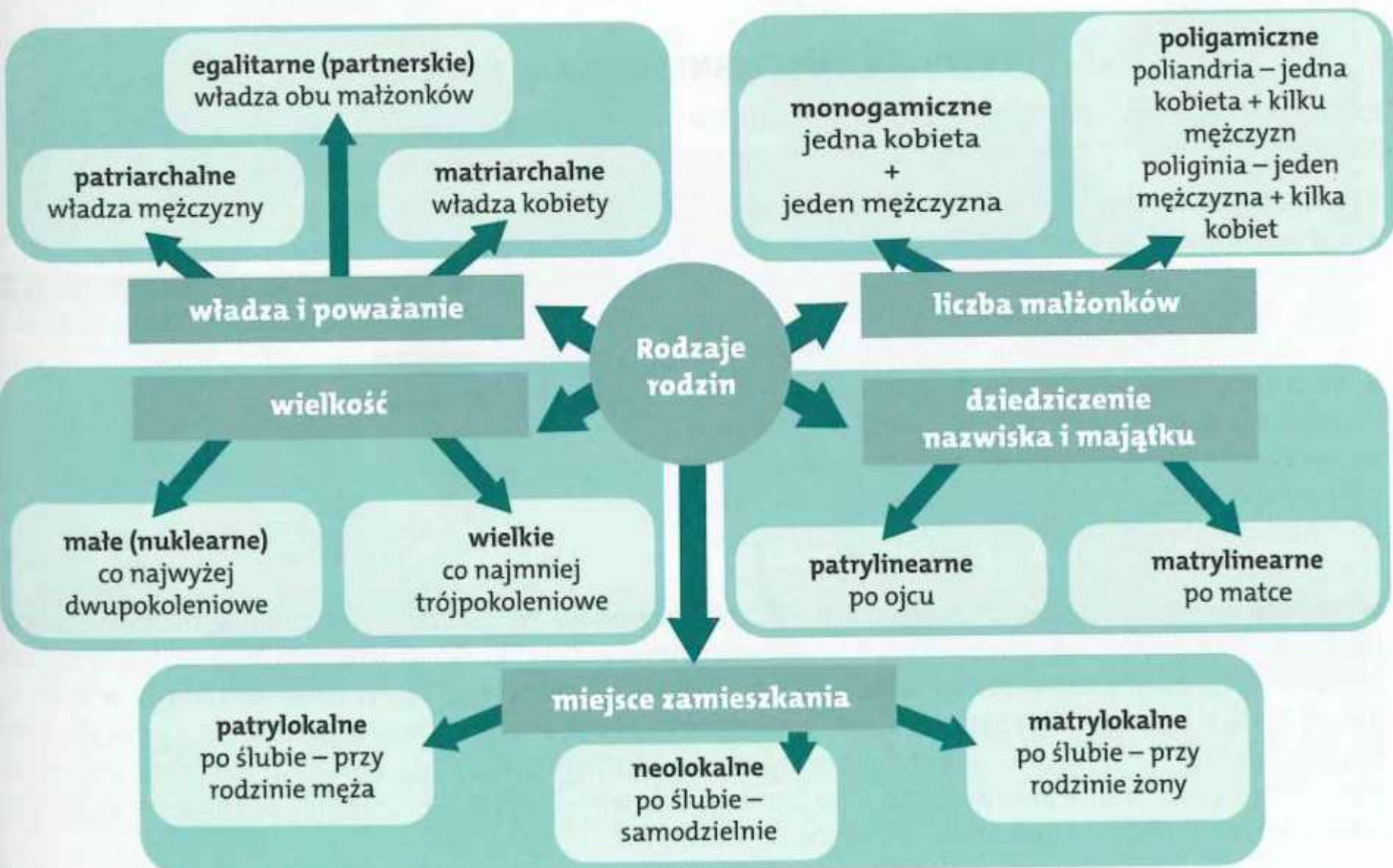
Postawy społeczne

- 1) Konformizm
- 2) Nonkonformizm
- 3) Antykonformizm

Posłuch wobec prawa:

- Legalistyczna
- Oportunistyczna
- Konformistyczna
- Nihilistyczna

Rodzina

Naród

Koncepcja polityczna:

Naród to wspólnota wszystkich obywateli państwa.

Koncepcja etniczno-kulturowa:

Naród to grupa społeczna zjednoczona przez wspólną kulturę. Na kulturę narodu składają się takie czynniki jak: wspólny język, wielopokoleniowa tradycja, wspólne symbole, bohaterowie, nierzadko wspólna religia (bądź grupa religii o tym samym rodowodzie).

Postawy wobec ojczyzny i narodu

1. Postawa charakteryzująca się niechęcią lub wrogością do obcych (rasowo, religijnie lub etnicznie) i do tworzonej przez nich kultury.
2. Postawa bezkrytycznego umiłowania własnego narodu, połączone z przekonaniem o jego wyższości nad innymi narodami.
3. Postawa społeczno-polityczna uznająca naród za najwyższe dobro w sferze życia oraz polityki, połączona z nakazem przedkładania solidarności narodowej nad wszelkie inne związki i zobowiązania.
4. Zespół poglądów, według których istnieją naturalne i wrodzone różnice między rasami ludzkimi, co musi prowadzić do dominacji jednej nad pozostałymi

1. **ksenofobia:** postawa charakteryzująca się niechęcią lub wrogością do *obcych* (rasowo, religijnie lub etnicznie) i do tworzonej przez nich kultury.
2. **szowinizm:** postawa *bezkrytycznego umiłowania* własnego narodu, połączona z przekonaniem o jego wyższości nad innymi narodami.
3. **nacjonalizm:** postawa społeczno-polityczna uznająca naród za *najwyższe dobro* w sferze życia oraz polityki, połączona z nakazem przedkładania solidarności narodowej nad wszelkie inne związki i zobowiązania.
4. **rasizm:** zespół poglądów, według których istnieją naturalne i wrodzone *różnice między rasami ludzkimi*, co skutkuje wyższością jednych ras nad innymi.

**Tabl. 4.2. Ludność według rodzaju i kolejności identyfikacji narodowo-etnicznych
w 2011 roku**

Identyfikacja narodowo-etniczna	Identyfikacja pierwsza (zadeklarowana w pierwszym pytaniu)	w tym jako jedyna	Identyfikacja druga (zadeklarowa na w drugim pytaniu)	Razem – niezależnie od liczby i kolejności	
				deklaracji (w pierwszym lub drugim pytaniu) *	w tym występują- ca z polską
Ogółem	38511824	37072615	917339	38511824	x
Polska	37310341	36522211	83310	37393651	x
Inna niż polska	679613	550404	834029	1467743	871440
śląska	435750	375635	410969	846719	430798
kaszubska	17746	16377	214801	232547	215784
niemiecka	74464	44549	73350	147814	63847
ukraińska	38387	27630	12613	51001	20797
białoruska	36399	30195	10388	46787	15562
romska	12560	9899	4489	17049	7036
rosyjska	8203	5176	4842	13046	7119
amerykańska	1239	813	10600	11838	10811
lemkowska	7086	5612	3445	10531	3621
angielska	1560	1193	8935	10495	9132
włoska	1690	912	6951	8641	7548
francuska	1506	1094	6493	7999	6754
litewska	5599	4830	2264	7863	2961
żydowska	2488	1636	5020	7508	5355
wietnamska	3585	2910	442	4027	1095
hiszpańska	496	403	3472	3967	3432
holenderska	860	520	3067	3927	3326
ormiańska	2971	2031	652	3623	1524
grecka	1083	657	2517	3600	2858
czeska	1307	969	2139	3447	2176
słowacka	2294	1889	947	3240	1114
kociewska	19	9	3046	3065	3053
inna	22320	15462	42589	64371	45737
Bez przynależności narodowo-etnicznej	399	x	x	399	x
Nieustalona	521470	x	x	521470	x

* Kolumna zawiera zestawienie odpowiedzi z dwóch pytań – dane nie sumują się

Mniejszość narodowa

Art. 2. ust. 2 ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym:

Za mniejszości narodowe uznaje się następujące mniejszości:

- 1) białoruską;
- 2) czeską;
- 3) litewską;
- 4) niemiecką;
- 5) ormiańską;
- 6) rosyjską;
- 7) słowacką;
- 8) ukraińską;
- 9) żydowską.

Mniejszość etniczna

Art. 2. ust. 4 ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym:

Za mniejszości etniczne uznaje się następujące mniejszości:

- 1) karaimską;
- 2) łemkowską;
- 3) romską;
- 4) tatarską.

Mniejszości narodowe i etniczne

- mniejszość pochodzenia tureckiego, żyjąca w rozproszeniu na terenie całego kraju, wyznająca religię monoteistyczną wywodzącą się pierwotnie z judaizmu. Według wyników Narodowego Spisu Powszechnego 2011 w Polsce żyje 346 osób deklarujących tę narodowość. Zdecydowana większość przedstawicieli tej mniejszości mieszka w miastach (90,67%). Centrum kulturalne tej mniejszości stanowi Warszawa.

- wchodniosłowiańska grupa etniczna. Podczas Narodowego Spisu Powszechnego w 2011 roku tę narodowość zadeklarowało 10 531 osób. W ramach akcji „Wisła” ze swego pierwotnego, zwartego terenu zamieszkania w Beskidzie Niskim i Sądeckim wysiedleni zostali zaś na obszar Polski północnej i zachodniej. Spośród osób deklarujących tę narodowość 5 tys. mieszkało w województwie dolnośląskim, 2 tys. w województwie małopolskim.

- lud turecki wywodzący się z Europy Wschodniej oraz północnej Azji. W XIV wieku przyjęli sunnicką wersję islamu. Osiedlali się w Wielkim Księstwie Litewskim od końca XIV wieku, głównie w okolicach Wilna, Trok, Grodna i Kowna, a od XVII wieku także w Koronie, gł. na Wołyniu i Podolu, a u schyłku wieku na Suwalszczyźnie. Po wojnie w granicach Polski pozostały ich 2 wsie w dzisiejszym województwie podlaskim (Bohoniki i Kruszyniany), ponadto żyją rozproszeni w Gdańsku, Białymstoku, Warszawie i Gorzowie Wielkopolskim. Według narodowego spisu powszechnego 2011 tę narodowość zadeklarowało 1916 osób.

- grupa etniczna pochodzenia indyjskiego, której członkowie tworzą diasporę zamieszkującą większość państw świata. Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku tę narodowość zadeklarowało 17 049 osób. W Polsce wyróżnia się cztery zasadnicze językowo-etnograficzne grupy. Ich kultura znana była w Polsce od XV wieku przede wszystkim ze względu na swą bogatą tradycję muzyczną oraz rzemiosło kowalskie. Kultura ta jest ściśle związana z wewnątrzgrupowym przekazem tych zasad, odbywającym się dzięki silnie rozbudowanym związkom pokrewieństwa oraz uznawaniu autorytetu tradycyjnych przywódców. Przez długi czas prowadzili wędrowniczy tryb życia.

- grupa etnograficzna zamieszkująca Pomorze Gdańskie i wschodnią część Pomorza Zachodniego, wywodząca się od wschodniej grupy zachodniosłowiańskich plemion pomorskich. Stanowią ludność pogranicza, która w ciągu wielu wieków żyła na terytorium zmieniającym przynależność państwową. Wielu z nich uległo germanizacji lub asymilacji z resztą narodu polskiego, proces ten miał charakter przymusowy lub naturalny. W 2011 r. podczas Narodowego Spisu Powszechnego, narodowość tę zadeklarowało 228 000 osób. Rzeczpospolita Polska nie uznaje tych deklaracji za wiążące.

Obywatelstwo

- nabycie:

- a) pierwotne: *ius soli, ius sanguinis*

- b) wtórne – naturalizacja:

- i. przez nadanie (Prezydent RP)

- ii. przez uznanie (wojewoda)

- iii. przez przywrócenie (minister wł. ds. wewnętrznych)

- utrata

Art. 34 ust. 2 Konstytucji RP: „obywatel polski nie może utracić obywatelstwa polskiego, chyba, że sam się go zrzeknie” (zrzeczenie się za zgodą Prezydenta RP)

Nabycie z mocy prawa

Art. 14. Małoletni nabywa obywatelstwo polskie przez urodzenie, w przypadku gdy:

- 1) co najmniej jedno z rodziców jest obywatelem polskim;
- 2) urodził się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a jego rodzice są nieznani, nie posiadają żadnego obywatelstwa lub ich obywatelstwo jest nieokreślone.

Art. 15. Małoletni nabywa obywatelstwo polskie, gdy został znaleziony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a jego rodzice są nieznani.

Art. 16. Małoletni cudzoziemiec, przysposobiony przez osobę lub osoby posiadające obywatelstwo polskie, nabywa obywatelstwo polskie, jeżeli przysposobienie pełne nastąpiło przed ukończeniem przez niego 16 lat. W tym przypadku przyjmuje się, że małoletni cudzoziemiec nabył obywatelstwo polskie z dniem urodzenia.

Stowarzyszenie rejestrowe / zwykłe

RÓŻNICE I PODOBIENSTWA

RÓŻNICE

stowarzyszenie rejestrowe	stowarzyszenie zwykłe
ile osób koniecznych do założenia	
 min. 7	 min. 3
rejestracja	
 wpis do KRS (właściwy oddział)	 wpis do ewidencji stowarzyszeń zwykłych (właściwe starostwo)
obowiązkowe władze	
 1. walne zebranie 2. zarząd 3. organ nadzoru wewnętrznego (komisja rewizyjna)	 przedstawiciel reprezentujący stowarzyszenie lub zarząd <small>* organ nadzoru wewnętrznego jest nieobowiązkowy</small>
prowadzenie działalności gospodarczej, działalności odpłatnej	
tak 	 nie
oddziały terenowe	
tak 	 nie

PODOBIENSTWA

stowarzyszenie
rejestrowe

stowarzyszenie
zwykłe

nadzór starosty

obowiązkowa sprawozdawczość i księgowość

możliwość zatrudniania pracowników

zbieranie składek członkowskich

ubieganie się o dotacje
przyjmowanie darowizn
organizowanie zbiórek publicznych

ubieganie się o status OPP (po spełnieniu warunków)

zdolność sądowa (może pozywać i być pozywane)

więcej:
poradnik.ngo.pl

źródło:
ngo.pl

Stołeczne Centrum
Wspierania Organizacji
Pozarządowych

ul. Nowy Świat 76, 00-612 Warszawa

Status organizacji pożytku publicznego

- Po uzyskaniu wpisu w Krajowym Rejestrze Sądowym
- Spełnienie określonych wymagań w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie
- Uprawnienia i obowiązki

Działalność pożytku publicznego (odpłatna i nieodpłatna) a organizacja pożytku publicznego

- organizacją pożytku publicznego nie mogą zostać spółdzielnie socjalne oraz stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego

Fundacje

Art. 2. 1. Fundacje mogą ustanawiać osoby fizyczne niezależnie od ich obywatelstwa i miejsca zamieszkania bądź osoby prawne mające siedziby w Polsce lub za granicą.

2. Siedziba fundacji powinna znajdować się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 3. 1. Oświadczenie woli o ustanowieniu fundacji powinno być złożone w formie aktu notarialnego. Zachowania tej formy nie wymaga się, jeżeli ustanowienie fundacji następuje w testamencie.

2. W oświadczeniu woli o ustanowieniu fundacji fundator powinien wskazać cel fundacji oraz składniki majątkowe przeznaczone na jego realizację.

3. Składnikami majątkowymi, o których mowa w ust. 2, mogą być pieniądze, papiery wartościowe, a także oddane fundacji na własność rzeczy ruchome i nieruchomości.

Fundacje

Art. 5. 1. Fundator ustala statut fundacji, określający jej nazwę, siedzibę i majątek, cele, zasady, formy i zakres działalności fundacji, skład i organizację zarządu, sposób powoływania oraz obowiązki i uprawnienia tego organu i jego członków. Statut może zawierać również inne postanowienia, w szczególności dotyczące prowadzenia przez fundację działalności gospodarczej, dopuszczalności i warunków jej połączenia z inną fundacją, zmiany celu lub statutu, a także przewidywać tworzenie obok zarządu innych organów fundacji.

Art. 7. 2. Fundacja uzyskuje osobowość prawną z chwilą wpisania do Krajowego Rejestru Sądowego.

Alternatywne metody rozwiązywania sporów (ADR)

- Formy:
 - Negocjacje
 - Koncyliacje
 - Mediacje
 - Arbitraż
- Zakres zastosowania
- Wady i zalety

Mediacje

Art. 183¹ k.p.c.

§ 1. Mediacja jest dobrowolna.

§ 2. Mediację prowadzi się na podstawie umowy o mediację albo postanowienia sądu kierującego strony do mediacji. Umowa może być zawarta także przez wyrażenie przez stronę zgody na mediację, gdy druga strona złożyła wniosek, o którym mowa w art. 183⁶ § 1.

§ 3. W umowie o mediację strony określają w szczególności przedmiot mediacji, osobę mediatora albo sposób wyboru mediatora.

§ 4. Mediację prowadzi się przed wszczęciem postępowania, a za zgodą stron także w toku sprawy.

Mediacje

Art. 183¹⁴ k.p.c.

§ 2. Jeżeli ugoda podlega wykonaniu w drodze egzekucji, sąd zatwierdza ją przez nadanie jej klauzuli wykonalności; w przeciwnym przypadku sąd zatwierdza ugode postanowieniem.

§ 3. Sąd odmawia nadania klauzuli wykonalności albo zatwierdzenia ugody zawartej przed mediatorem, w całości lub części, jeżeli ugoda jest sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierza do obejścia prawa, a także gdy jest niezrozumiała lub zawiera sprzeczności.

Grupy społeczne

Zadanie 12. (2 p.)

Wskaż cechy podanych grup społecznych. Zaznacz przy każdej z nich właściwą literę: T (tak) lub N (nie).

A. Towarzystwo Olimpijczyków Polskich:

formalna	T	N
ekskluzywna	T	N
wtórna	T	N

B. grupa przyjaciół, mieszkańców internatu szkolnego:

formalna	T	N
ekskluzywna	T	N
wtórna	T	N

Grupy społeczne

a) charakter (typ) więzi

- pierwotne: więź emocjonalna
- wtórne: cel i interesy

b) dostępność

- inkluzywne: łatwo
- ekсклюzywne: ciężko

c) stopień zorganizowania

- formalne: struktury, formalna kontrola społeczna
- nieformalne: interakcje, nieformalna kontrola społ.

+ trwałość więzi; zakres aktywności

Ruchliwość społeczna: pionowa - pozioma

Zadanie 2. (1 p.)

Zakreśl dwie litery, którymi oznaczono opisy ruchliwości społecznej pionowej.

- A. Anna po trzech latach pracy przy taśmie produkcyjnej w zakładzie przemysłowym ukończyła eksternistycznie szkołę średnią i rozpoczęła studia zaoczne. Umiejętnie łączy naukę i pracę. Pracodawca powierzył jej kierowanie działem.
- B. Adam jest synem kardiochirurga i nauczycielki historii w szkole średniej. W przeciwieństwie do rodziców nie radził sobie w szkole. Dwukrotnie nie zdał egzaminu maturalnego. Zdecydował się podjąć pracę fizyczną w miejscowej fabryce.
- C. Alicja jest mechanikiem samochodowym. Po ukończeniu technikum i zdaniu matury postanowiła opuścić Polskę. Od dwóch lat pracuje w zakładzie mechaniki samochodowej w Wielkiej Brytanii.
- D. Andrzej nigdy nie obawiał się ciężkiej pracy. Ma na utrzymaniu trójkę dzieci. Kiedy zamknięto zakład przemysłowy, w którym był dozorcą, postarał się o etat woźnego w miejscowej szkole.

A	B	C	D
---	---	---	---

Typy społeczeństw

Zadanie 4. (0–1)

Do każdego opisu dopisz nazwę odpowiedniej formy organizacji społeczeństwa.

Tekst. Formy organizacji społeczeństw

Opis A. Ta forma społeczeństwa opiera się na naturalnej gospodarce zbieracko-myśliwskiej oraz początkach hodowli zwierząt i uprawie roli. Kształt i charakter struktury społecznej uwarunkowany jest przez czynniki biologiczne: płeć, wiek, pokrewieństwo.

Opis B. Instytucją symbolizującą tę formę społeczeństwa jest uniwersytet. Społeczeństwa te opierają się na wysoko wyspecjalizowanej wiedzy. Cechą je charakteryzującą jest przejście od produkcji towarów do świadczenia usług.

Na podstawie: J. Błuszkowski, *Struktura społeczna*, Warszawa 1996, s. 33–67.

Opis A. –

Opis B. –

Struktura społeczna

Rozstrzygnij, które zdania dotyczące struktury społecznej są prawdziwe, a które – fałszywe. W tabeli obok każdego zdania wpisz odpowiednio *prawda* lub *fałsz*.

	Zdanie	Prawda / Fałsz
A.	W ujęciu stratyfikacyjnym struktura społeczna uznawana jest za system stosunków i wzajemnych zależności wynikających z podziału funkcji i wymiany usług.	
B.	W ujęciu dychotomicznym struktura społeczna przyjmuje postać biegunowego podziału społeczeństwa na klasy o przeciwstawnych celach.	
C.	W ujęciu funkcjonalnym struktura społeczna to system stosunków opartych na zasadach klasyfikacyjnych, co prowadzi do pojmowania społeczeństwa jako układu warstw społecznych.	

Rodzaje bezrobocia

- Dotyczy pozostawania bez pracy przez krótki okres czasu z powodów zmiany miejsca pracy, zmiany zawodu, powrotu do pracy po przerwie
- Związane z występowaniem w gospodarce faz wzrostu i spadku gospodarczego
- Ma miejsce, kiedy umiejętności pracowników nie są dostosowane do potrzeb rynku pracy
- Dotyczy branż cechujących się niestałym zapotrzebowaniem na siłę roboczą

koniunkturalne, strukturalne, sezonowe, frykcyjne

Rodzaje bezrobocia

Frykcyjne: dotyczy pozostawania bez pracy przez krótki okres czasu z powodów zmiany miejsca pracy, zmiany zawodu, powrotu do pracy po przerwie

Koniunkturalne (cykliczne): związane z występowaniem w gospodarce faz wzrostu i spadku gospodarczego

Strukturalne: Ma miejsce, kiedy umiejętności pracowników nie są dostosowane do potrzeb rynku pracy

Sezonowe: Dotyczy branż cechujących się niestałym zapotrzebowaniem na siłę roboczą

1. Proces polegający na dążeniu do powrotu do kultury rodzimej i przywrócenia najważniejszych elementów własnej tożsamości
2. Stan wyobcowania człowieka ze środowiska społecznego i utraty więzi, który może być efektem poczucia inności; prowadzi do izolacji i osamotnienia.
3. Osłabienie lub sprzeczność obowiązujących norm prowadzące do naruszenia równowagi społecznego albo rozpadu systemu i zaniku więzi społecznej.
4. Proces polegający na wyzbywaniu się cech kulturowych przez grupę, która napłynęła na dany obszar, a także przejmowaniu przez nią wzorców kulturowych grup autochtonicznych.

1. **Natywizacja:** Proces polegający na dążeniu do *powrotu do kultury rodzimej* i przywrócenia najważniejszych elementów własnej tożsamości
2. **Alienacja:** Stan *wyobcowania* człowieka ze środowiska społecznego i utraty więzi, który może być efektem poczucia inności; prowadzi do *izolacji* i osamotnienia.
3. **Anomia:** Osłabienie lub *sprzeczność* obowiązujących norm prowadzące do *naruszenia równowagi społecznej* albo rozpadu systemu i zaniku więzi społecznej.
4. **Asymilacja:** Proces polegający na *wyzbywaniu się cech kulturowych* przez grupę, która napłynęła na dany obszar, a także *przejmowaniu przez nią wzorców kulturowych* grup autochtonicznych.

**Dziękuję za
uwagę!**

Maciej Kruk: m.kruk@wpia.uw.edu.pl